

De Emsland Kampen...

Tussen 1933 en 1945 was het Nationaal -Socialistische regiem in het Emsland en Grafschaft Bentheim verantwoordelijk voor 15 gevangenkampen.

Alle kampen waren, als onderdeel van het systeem van SS, Justitie en Wehrmacht, plaatsen waar onderdrukking en onmenselijkheid heerste. Hier ondergingen in totaal rond 10.000 concentratiekamp bewoners en 70.000 strafgevangenen een lijdensweg. Tijdens de oorlog kwamen hier nog eens meer dan 100.000 krijgsgevangenen bij.

Tot aan het einde van de oorlog moesten zij zware dwangarbeid verrichten in het cultiveren van het veen, in landbouw en in turf- en bewapenings industrie. Ook waren zij betrokken bij het onschadelijk maken van bommen.

Meer dan 20.000 mensen, voornamelijk Russische krijgsgevangenen, verhongerden en stierven aan uitputting, ziektes en de gevolgen van lichamelijke mishandeling. Ook werden zij "auf der Flucht erschossen" (zgn tijdens het vluchten neergeschoten).

Na het einde van de oorlog dienden de barakken als onderkomens voor voormalige dwangarbeiders en arbeidsters. Later voor vluchtelingen en mensen die huis en haard verloren hadden. Tegenwoordig zijn er op de voormalige kamp-terreinen justitionele inrichtingen, woonwijken of heeft het een agrarische bestemming.

GEDENKSTÄTTE ESTERWEGEN
Hinterm Busch 1
D- 26897 Esterwegen / Duitsland

vrije toegang

Telefoon 0049 5955 988950
web www.gedenkstaette-esterwegen.de
mail info@gedenkstaette-esterwegen.de
facebook.com/GedenkstaetteEsterwegen
instagram.com/ged_esterwegen
youtube.com/@gedenkstaetteesterwegen

Openingstijden:

april tot en met oktober
dinsdag t/m zondag 10-18 uur
november tot en met december
dinsdag t/m zondag 10-17 uur

Rondleidingen zonder afspraak:
februari tot en met december
op iedere 1e zondag van de maand
om 11 en 15 uur

Paasmaandag en Pinkstermaandag geopend.
Van 15 december tot 15 Januari gesloten.

VGH Stiftung

Stiftung
niedersächsische
Gedenkstätten

Emsland

Der Beauftragte der Bundesregierung
für Kultur und Medien

Stiftung
Niedersachsen

Emständische
Sparkassenstiftung

Niedersächsische
Sparkassenstiftung

Gedenkstätte
Esterwegen

„Dit mag
nooit
vergeten
worden.“

In de verte...

Op de plaats van de tegenwoordige Gedenkstätte vestigde de Pruisische Staat in de zomer van 1933 het concentratiekamp Esterwegen om politieke gevangenen onder te brengen.

Vanaf 1934 stond het kamp onder bevel van de "inspection der Konzentrationslager" van de SS. Hieraan kwam in 1936 een eind. De SS-leiding verplaatste zich naar het concentratie- kamp Sachsenhausen bij Berlijn. Eén van de bekendste gevangenen in Esterwegen uit deze periode is Carl von Ossietzky, drager van de Nobelprijs voor de vrede in 1935..

Van 1937 tot 1945 gebruikte het toenmalige ministerie van Justitie het kamp als strafkamp. Gedurende de 2e Wereldoorlog waren hier en in andere Emsland kampen vooral soldaten opgesloten, die door Wehrmacht-rechtbanken veroordeeld waren. In een deel van het kamp ("lager Sud") werden in 1943/44 verzetsstrijders uit diverse West Europese landen opgesloten, de zo genoemde "Nacht-und-Nebel"-Gefangene

Chronologisch...

Zomer 1933

Bouw van het concentratiekamp Esterwegen in twee delen voor 2x 1000 gevangenen door de Pruisische staat.

1934

Overname van het kamp door de SS, **waarbij** beide delen samengevoegd werden; bouw van een 2.5 meter hoge buitenmuur met twee wachttorens en een hoge toegangspoort. Binnenpoort met wachtoren en machine- geweer bij de ingang van het gevangenkamp. Bouw van recreatie faciliteiten voor de SS.

Herfst 1936

Einde van het SS regiem in Esterwegen. Dit wordt verplaatst naar Oranienburg. (concentratiekamp Sachsenhausen)

Vanaf 1937

Overname van het kamp door het toenmalige ministerie van Justitie als strafkamp. Uitbreiding van het gevangendeel en verbouwing van het bewakersdeel, bouw van twee extra wachttorens en een nieuwe binnenpoort, planten van bomen aan beide kanten van de kampstraat.

Mei 1943 – April 1944

Het „**Lager Sud**“ wordt afgescheiden voor, in totaal 2700, "Nacht und Nebel" gevangenen. Deze verzetsstrijders kwamen vooral uit België.

Mei 1945 – juli 1947

Interneringskamp onder bevel van de Britse bezettingsmacht. Hierna tot 1951 onderdeel van de "Strafanstalten (gevangenis) Emsland"

1953 – 1959

Doorgangskamp voor vluchtelingen en afbreken van alle gebouwen van het voormalig kamp.

1963 – 2001

Depot van de Bundeswehr met bouw van 18 magazijnen aan beide kanten van de voormalige kampstraat. Daarachter, in de jaren 70, aanplanten van een afscheidingsstrook bestaande uit Amerikaanse (rode) eiken.

2009 – 2011

Bouw van de **Gedenkstätte Esterwegen**: Structuren van Corten-staal als "vertaling van" muren, wachttorens en poorten. Bedekken van de bodem van het voormalige gevangendeel met lavasteen en markeren van de plaatsen waar barakken stonden met behulp van boomgroepen.

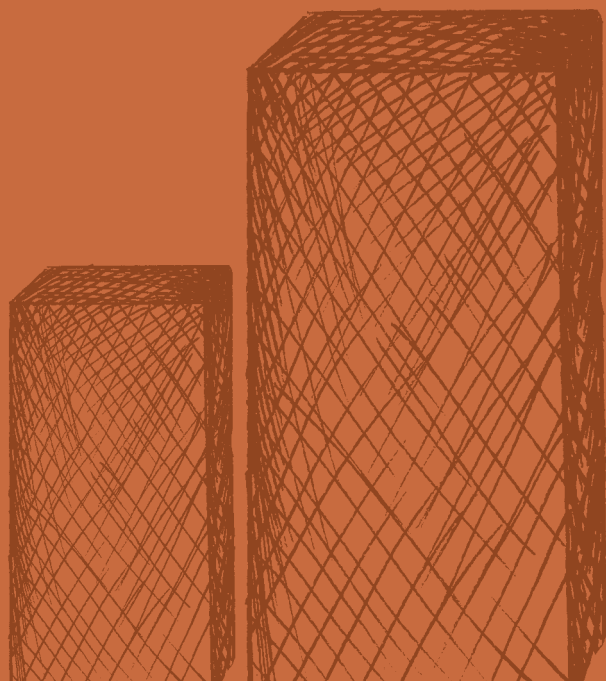

Hier en tegenwoordig...

De Gedenkstätte is een Europees herdenkingsmonument, dat aan alle 15 Emslandkampen en hun slachtoffers herinnert.

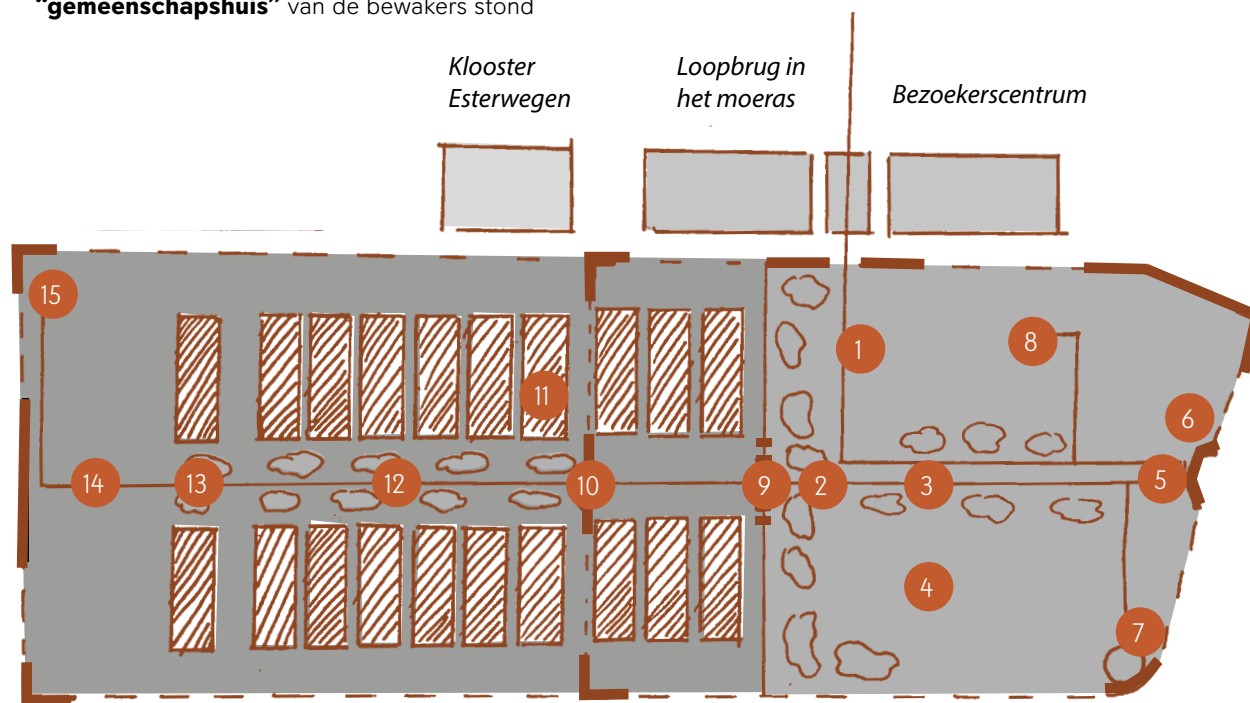
Het is een symbool tegen dictatuur, geweldpolitiek en terreur, tegen nationalisme en racisme. Het roept op tot betrokkenheid bij mensenrechten, rechtsstaat en democratie.

In het bezoekerscentrum gevestigd in de voormalige Bundeswehr magazijnen uit de jaren 70 bevinden zich tentoonstellingen, vergaderruimtes, een bibliotheek, een archief en een koffieruimte.

Wegwijzer...

- 1 **Fontijn** in het bewakersgedeelte
- 2 **Kampstraat**
- 3 **Trap** naar een Nationaalsocialistisch monument
- 4 **Begraven Nationaalsocialistisch monument**
- 5 **Hoofdingang** van het kamp
- 6 **Monument ter herinnering aan Carl v. Ossietzky**
- 7 **Recreatie terrein** in het bewakersgedeelte met de zogenaamde "Feldherrenhügel" (commandants heuvel)
- 8 Plaats waar toentertijd het "**gemeenschapshuis**" van de bewakers stond
- 9 **Binnenpoort** van het straffkampgedeelte en het "Lager Süd" (zuidelijke) deel van het kamp voor "Nacht und Nebel" gevangenen
- 10 **Poort naar het "Schutzhaft"** deel van het concentratiekamp 1934-1936
- 11 **Onderwijs model "Baracke"**
- 12 **Gevangenenbarakken** aan beide kanten van de kampstraat die hier als appelplaats en ruimte voor openbare mishandeling diende
- 13 **Gevangenenkeuken en wasgelegheid**
- 14 **Nooduitgang** en gedenkwand
- 15 **Wachtoren** aan de Noordwest hoek

Expositie ...

De grote tentoonstelling documenteert de geschiedenis van de Emslandkampen 1933 tot en met 1945.

Zij laat de gebeurtenissen en de regionale verhalen chronologisch zien binnen de historische context van het "Derde Rijk". In het middelpunt staan de ervaringen van de gevangenen, bij het werk in het veen en hun leven en lijden in de kampen.

De kleine tentoonstelling behandelt de naoorlogse geschiedenis van de Emsland kampen.

Kampterrein ...

De landschapsarchitectuur maakt sporen van het vroegere kamp zichtbaar.

Zij vertaalt de niet meer zichtbare delen van de kamptopografie, die kenmerkend waren voor geweld en bedreiging, in moderne stijlelementen (staal vormen). De plaatsen van de vroegere barakken worden gevisualiseerd door "Boom groepen"

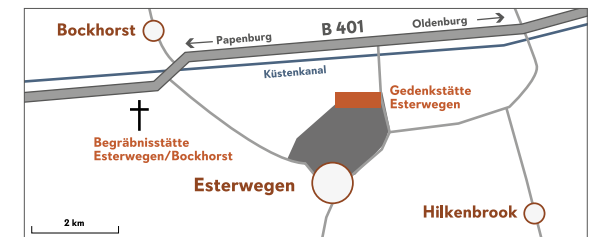
Met de bedekking van het voormalige gevangengedeelte met lavasteen wordt een veenlandschap gevisualiseerd.

Een stalen loopbrug verbindt de historische plaats van het kamp Esterwegen met een nabijgelegen en heringericht veen, dat plaatsvervangend laat zien waar de zware dwangarbeid werd verricht.

We bieden u ...

- » Rondleidingen op afspraak voor schoolklassen en andere groepen
- » Lezingen en voordrachten
- » Thematische tentoonstellingen
- » Project dagen, Seminars en leraren- nascholingen
- » Stageplaatsen voor scholieren en studenten
- » Plaatsen voor "ein Freiwilliges Soziales Jahr" (soort vrijwillige maatschappelijke dienstplicht)
- » Gebruik van de Gedenkstätte bibliotheek
- » Ondersteuning van familieleden en informatie over gevangenen

Colofon:

Idee: Berufsfachschule Gestaltungstechnische Assistent*innen; Berufsschulzentrum am Weserberg, Osnabrück;
Folder: Frida Thöle; Logo: Pia Bovenschulte

Illustratieverantwoording:

Bundesarchiv Berlin, Kulturgeschichtliches Museum Osnabrück,
Archiv der Gedenkstätte Esterwegen